

CYFARFOD	Pwyllgor Iaith
DYDDIAD	24 Hydref 2023
TEITL	Cynllun Hybu'r Gymraeg – Adran Gyllid
PWRPAS	Cyflwyno gwybodaeth am gyfraniad yr Adran i'r Polisi Iaith
AWDUR	Dewi Morgan, Pennaeth Cyllid

Cefndir

1. Paratowyd yr adroddiad hwn i gyflwyno gwybodaeth i'r Pwyllgor Iaith ar gyfraniad yr Adran Gyllid i'r Polisi Iaith.
2. Mae Polisi Iaith y Cyngor wedi ei wreiddio yn holl waith yr Adran, ac mae'r adroddiad hwn yn amlygu'r cyfleoedd sydd ar gael i wella'r ddarpariaeth ar gyfer ein trigolion, tra hefyd yn cydnabod yr heriau sy'n Wynebu'r maes gwaith.
3. Mae gwasanaethau'r Adran Gyllid yn cynhyrchu amrywiaeth o lythyrau, taflenni, ffurflenni, posteri, gwefannau a systemau dwyieithog, gyda'r Gymraeg yn iaith ddiodyfyn. Ymhellach, mae'r Adran yn anelu at gyrraedd safon 'Cymraeg Clir', fel nad yw cwsmeriaid Cymraeg yn teimlo bod ein dogfennau Cymraeg yn rhy anodd i'w deall a'u defnyddio.

<p>Mater yr hoffai'r aelodau ei drafod:</p> <p><u>Hybu ac Hyrwyddo</u></p> <p>Sut mae eich adran yn mynd y tu hwnt i gynnig gwasanaethau yn ddwyieithog ac yn cyfrannu at amcanion y strategaeth iaith sirol (pa weithgareddau a phrosiectau sydd wedi eu cynnal yn ystod y flwyddyn ddiwethaf sydd yn codi statws y Gymraeg a sicrhau cyfleoedd i bobl ddefnyddio'r Gymraeg yn y gymuned)? Mae strategaeth iaith y Cyngor yn gosod blaenoriaethau ar gyfer hybu'r Gymraeg mewn pum maes:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. iaith y teulu, 2. iaith dysgu, 3. iaith gwaith a gwasanaeth, 4. iaith y gymuned 5. Ymchwil a Thechnoleg	<p><u>Iaith Microsoft Windows</u></p> <p>Mae defnydd byd-eang o gyfrifiaduron drwy gyfrwng y Saesneg gan fusnesau ac unigolion wedi cyflyru defnyddwyr (hyd yn oed yng Ngwynedd) i ymgyswngwr gyda themau Saesneg mewn amrywiol systemau. Er gwaethaf hynny, rydym yn annog ein defnyddwyr i weithio gyda'r gosodiad Cymraeg ar ein cyfrifiaduron.</p> <p>Mae'r Cyngor yn cyflenwi cyfrifiaduron ar lwyfan "Microsoft Windows" ar gyfer ein swyddogion, gan wasanaethu oddeutu 2,700 o ddefnyddwyr corfforaethol. Derbynnir y cyfrifiaduron hyn â llwyfan weithredu Saesneg, sef y safon diofyn ar gyfer cyfrifiaduron sy'n cael eu cyflenwi yn y DU. Bellach, mae camau mewnol tra'n paratoi'r cyfrifiaduron ar gyfer ein defnyddwyr yn addasu'r gosodiad, gyda phob cyfrifiadur newydd yn cael ei baratoi â llwyfan weithredu yn yr iaith Gymraeg. Y Gymraeg yw gosodiad diofyn ar holl gyfrifiaduron y Cyngor.</p> <p><u>Cytundeb Bancio</u></p> <p>Wrth i'r Adran Gyllid osod gwaith yn allanol ar gytundeb, rydym yn sicrhau fod gwasanaeth yn y Gymraeg yn cael ei gynnig i bobl o fewn cymunedau'r sir, er enghraifft y gwasanaeth i gwsmeriaid ym Manc Barclays a'r Swyddfa Bost.</p> <p>Fodd bynnag, dylid nodi siom yr Adran fod Barclays wedi cau canghennau dros y ddwy flynedd ddiwethaf yng Ngwynedd. Bu i ganghennau Caernarfon a Porthmadog gau yn Chwefror 2022, cangen Dolgellau cyn diwedd 2022 a bellach cyhoeddwyd fod cangen Pwllheli yn cau yn Nhachwedd 2023. Dim ond un cangen fydd ar ôl wedyn yng Ngwynedd, sef cangen Bangor. Bydd yr Adran Gyllid yn dechrau'r broses o dendro am wasanaethau bancio yn fuan gan fod y gytundeb yn dod i ben ym Medi 2024.</p> <p><u>Cyflenwyr arbenigol</u></p> <p>Nid yw hyn o hyd yn bosib cynnal perthynas gwbl ddwyieithog gyda rhai gwasanaethau arbenigol a thechnegol, oherwydd natur arbenigol y farchnad. Fodd bynnag, mae staff bob amser yn ymdrechu i weithredu yn fewnol trwy'r Gymraeg lle bynnag mae hynny'n bosib. Lle mae unrhyw wybodaeth yn cael ei gynhyrchu'n gyhoeddus rydym yn sicrhau ei fod yn ddwyieithog o'r cychwyn.</p>
---	---

Fforwm Dynodiadau Iaith

Pwrpas y Fforwm yma yw rhannu gwybodaeth, arferion da, dysgu gan eraill, delio â rhwystrau a chyfleoedd sy'n codi yng nghyd-destun y dynodiadau iaith ar draws y sefydliad.

Mae'r cyfarfodydd yma yn digwydd yn chwarterol dros *Teams*. Os oes unrhyw fater, cwestiwn neu sylw angen ei godi yn y fforwm, yna bydd cynrychiolydd yr Adran yn gofalu am hyn.

Mae trefniant mewn lle bod pob gwybodaeth y bydd Swyddog Dysgu a Datblygu'r Iaith Gymraeg yn ei rannu â chynrychiolydd yr Adran yn cael ei raeadru i bob aelod o staff yr Adran Gyllid.

Mewnrwyd yr Adran Gyllid

Mae trefniadau mewn lle gennym i ddiweddarau ac i drawsnewid mewnrwyd yr Adran Gyllid. Mae'r gwaith yma yn cael ei gyd-gordio gan Arweinydd Technegol (TG) a'i Dim. Bydd y fewnrwyd yn bodoli yn y Gymraeg yn unig.

Stondin y Gronfa Bensiwn – Eisteddfod Genedlaethol Boduan

Roedd gan y Gronfa Bensiwn Stondin ar faes yr Eisteddfod Genedlaethol eleni. Roedd hyn yn gyfle gwych i gwrdd a nifer fawr o aelodau'r gronfa a'u helpu i ddeall eu pensiwn yn well, a rhoi cymorth iddynt greu cyfrif "Fy Mhensiwn" ar-lein neu gwblhau ffurflenni perthnasol.

Cydweithio a Phartneriaethau

Mae gan y Cyngor rôl arweiniol mewn sawl partneriaeth rhanbarthol. Mae nifer o wasanaethau'r Adran Gyllid wedi bod â rhan ganolog yn sefydlu trefniadau llywodraethu y partneriaethau yma, er enghraifft y Cydbwyllgor Corfforedig (CBC) ar gyfer rhanbarth y Gogledd, yn ychwanegol i'r gwaith oedd eisoes wedi ei wneud wrth gynorthwyol sefydlu Bwrdd Uchelgais Gogledd Cymru. Credwn fod mewnbwn yn y maes cyllid i'r datblygiadau hyn yn golygu fod y trefniadau, gan gynnwys cyflwyniadau a ddogfennaeth yn y maes ariannol yn cael ei baratoi a'i ddarparu yn y Gymraeg a'r Saesneg ar sail gyfartal. Mae gallu Gwynedd i gyflawni materion technegol ac arbenigol yn y Gymraeg a'r Saesneg yn golygu ein bod yn gallu rhoi sicrwydd a hyder wrth gyflawni'r amcanion yma.

	<p>Logo newydd i'r Gronfa Bensiwn</p> <p>Wrth baratoi deunyddiau marchnata ar gyfer yr Eisteddfod penderfynwyd cael logo newydd ar gyfer y Gronfa Bensiwn gan fod y logo blaenorol bellach yn hen ffasiwn. Bu i ddylunydd graffeg o'r Adran Gyllid ei ddylunio i ni yn ddwyieithog.</p>
<p>Materion Polisi a Safonau</p> <ul style="list-style-type: none"> i. Sgiliau iaith staff – nifer siaradwyr Cymraeg a dysgwyr o fewn yr adran (data diweddaraf Dynodiadau iaith). ii. Rhwystrau - oes yna unrhyw rwystrau i'ch gallu fel adran i gynnig gwasanaeth llawn yn y Gymraeg (h.y. gweithredu ar ofynion y Polisi Iaith a Safonau'r Gymraeg)? iii. Canmoliaeth a Chwynion – rhowch wybodaeth am unrhyw ganmoliaeth neu gwynion mae'r adran wedi eu derbyn yn ystod y flwyddyn am wasanaethau Cymraeg/dwyieithog. 	<p>Sgiliau Iaith Staff</p> <p>Yn dilyn gwaith diweddar i adolygu gofynion ieithyddol holl swyddi'r Adran, adnabod dynodiadau iaith y swyddi, ac yna i asesu iaith staff yr Adran, gallwn adrodd bod 220 o staff yr Adran (sef 98.18%) bellach wedi cyflwyno hunanasesiad, a 214 o'r rheiny (99.07%) yn cyrraedd dynodiadau iaith eu swyddi.</p> <p>Rhwystrau</p> <p>Mae cynnal y gallu i gynnig ein gwasanaethau drwy gyfrwng y Gymraeg yn waith parhaus, ac rydym yn ystyried gofynion iaith staff yn ein gwaith bob-dydd, wrth recriwtio a phenodi, anwytho a chynnal sgysiau gwerthuso parhaus. Rydym yn cynnig cefnogaeth i staff i ddatblygu eu sgiliau iaith, er mwyn iddynt fedru rhoi'r gwasanaeth gorau i bobl Gwynedd yn y Gymraeg a chadw safon uchel yng nghyd-destun yr iaith.</p> <p>Canmoliaeth a Chwynion</p> <p>Ym mis Mai 2023 derbyniodd y Cyngor adroddiad terfynol Ymchwiliad gorfodi safonau: Adroddiad a hysbysiad penderfynu gan Gomisiynydd y Gymraeg. Roedd y Comisiynydd wedi cynnal ymchwiliad yn unol ag adran 73 ac adran 74 Mesur y Gymraeg (Cymru) 2011 yn dilyn cwyn gan aelod o'r cyhoedd. Honnai'r achwynydd iddi dderbyn llythyr uniaith Saesneg ar 06/04/2022 gan y Gwasanaeth Pensiynau. Roedd y llythyr yn ymwneud â phensiwn diweddar fam yr achwynydd. Anfonwyd y llythyr uniaith Saesneg nôl at y Cyngor gan nodi na fydd yn ymateb hyd nes ei bod yn derbyn llythyr Cymraeg. Anfonodd y Cyngor fersiwn Gymraeg o'r llythyr i'r achwynydd ar 21/04/2022 ond roedd yr achwynydd yn parhau i fod yn anfodlon gan ei bod yn ymddangos bod pennawd a chyfarchiad clo y llythyr hwnnw eto yn Saesneg yn unig. Nododd hefyd nad oedd y Cyngor wedi cydnabod ei gamgymeriad gyda'r llythyr gwreiddiol na chynnig ymddiheuriad iddi am anfon llythyr ati yn Saesneg yn unig.</p>

	<p>Mae'r Gwasanaeth Pensiynau yn derbyn cyfrifoldeb llwyr am y gwall yma, oedd wedi codi yn sgil camgymeriad gan fod y llythyr wedi cael ei ddarparu y tu allan i'r system safonol ac roedd y swyddog perthnasol wedi paratoi llythyr uniaith Saesneg. Mae'r Cyngor yn derbyn ein bod wedi methu a chydymffurfio gyda gofynion Safonau Iaith 5, 6 a 7 yn yr achos penodol yma, ond pwysleisir mai camgymeriad un-tro oedd yma ac nid yw'n adlewyrchiad o drefniadau arferol y Gwasanaeth Pensiynau na'r Adran Gyllid. Mae swyddogion wedi cael eu hatgoffa o'r gofynion sydd arnynt o safbwynt safonau iaith ddisgwyliedig fel nad ydi hyn yn digwydd eto.</p>
<p>Cyfleoedd Datblygu Oes gennych chi syniadau am ffyrdd newydd y gallem ni fod yn hybu'r Gymraeg o fewn cymunedau'r sir – naill ai yn eich gwasanaethau eich hun neu drwy gydweithio gydag eraill?</p>	<p>Cyrsiau i Staff Mae'r Gwasanaeth Technoleg Gwybodaeth wedi bod yn hyrwyddo cyrsiau gloywi iaith ymysg oll o'u unedau, gyda sawl aelod wedi manteisio ar y cyfle ac mae'r cwrs bellach yn fandadol ar gyfer aelodau newydd i Ddesg Gymorth y Gwasanaeth Dysgu Digidol.</p> <p>Grŵp Defnyddwyr Sefydlwyd Grŵp Defnyddwyr ar gyfer system sydd wedi ei greu gan uned ddatblygu y Gwasanaeth Technoleg Gwybodaeth i gynnal Cynlluniau Datblygu Unigol (CDU) oddi fewn y maes Anghenion Ychwanegol a Chynhwysiad (ADYaCh). Mae hwn yn ddarpariaeth statudol gyda chyrrff eraill yn manteisio ar ddefnyddio'r system sydd wedi ei ddarparu gan Cyngor Gwynedd a gan ei fod yn newydd, sefydlwyd Grŵp Defnyddwyr i leisio barn a llywio dyfodol y cynnyrch. Mae'r aelodaeth yn frith o Gynghorau o Fôn i Benybont a cholegau ar draws Cymru, gyda gweithgaredd y grŵp yn cael ei gynnal yn ddwyieithog a'r cyfarfodydd rhithiol yn dwyn ar wasanaeth cyfieithu ar y pryd gan wahodd a hyrwyddo trafodaethau yn y Gymraeg.</p> <p>Defnydd dydd-i-ddydd Rydym yn ymfalchïo fod yr holl adran yn darparu ei wasanaethau trwy'r Gymraeg a credwn fod y gallu i weithio o ddydd-y-ddydd trwy gyfrwng y Gymraeg wedi bod yn gymorth mawr wrth ddenu a phenodi staff newydd. Mae gennym dystiolaeth fod y diwylliant yma wedi meithrin hyder nifer o'n staff newydd gan gryfhau eu ddefnydd o'r iaith.</p>

Archwilio Cymru

Mae swyddogion yr Adran yn cynnal cyfarfodydd yn uniaith Gymraeg gyda swyddogion Archwilio Cymru. Credwn fod hyn wedi rhoi ysgogiad i Archwilio Cymru gryfhau'r eu trefniadau o'r Gymraeg a credwn fod hyn wedi bod yn gyfle i staff Archwilio Cymru ddatblygu eu Cymraeg hefyd a gwneud mwy o defnydd ohono.

Darpariaeth cyfrifiaduron i Ysgolion Gwynedd

Fe sefydlwyd y Gwasanaeth Dysgu Digidol i ddarparu arweinyddiaeth a chefnogaeth ddigidol i ysgolion y Sir ar gychwyn Ebrill 2022 a'r gwaith o gyflwyno Strategaeth Ddigidol Ysgolion Gwynedd ar waith.

Mae gliniadur bellach wedi ei gyflwyno i bob athro, a'r gwaith o gyflwyno gliniadur i bob disgybl uwchradd (Bl 7 -11) ar waith, gydag iaith diofyn pob gliniadur yn cael ei gyflwyno yn y Gymraeg.

Y Dyfodol

Dros y flwyddyn nesaf bydd yr Adran Gyllid yn:

- Cynnal trafodaethau cychwynnol ynglŷn ag anelu at weithio tuag at gael achrediad "Buddsoddwyr Mewn Pobl", a bydd yr elfen gwaith sy'n ymwneud ar iaith Gymraeg yn rhan sylweddol o'r dasg yma.
- Dros y flwyddyn diwethaf rydym fel Adran wedi dechrau gweithio'n agos â'r Swyddog Dysgu a Datblygu iaith Gymraeg o'r Gwasanaeth Dysgu a Datblygu. Byddwn yn parhau i gryfhau'r cydweithio yma dros y flwyddyn nesaf.